

พระไตรปิฎก ฉบับ สังเขปวัฒนธรรม

พระไตรปิฎก เล่มที่ ๙

สถาบันพระไตรปิฎกศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระไตรปิฎก ฉบับ สังเขปวัฒนธรรม

พระสูตรตันตปิฎก เล่มที่ ๑ ทีมนิกาย สีลขันธวรรค

สถาบันพระไตรปิฎกศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระไตรปิฎก ฉบับ สังเขปวัฒนธรรม

จัดทำโดย : ทีมสารสนเทศ สถาบันพระไตรปิฎกศึกษา

เผยแพร่ : เมษายน ๒๕๖๕

ลิขสิทธิ์ : สถาบันพระไตรปิฎกศึกษา

พระไตรปิฎกภาษาไทย

ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ISPN : ๙๗๔-๕๗๕-๓๖๙-๖

ข้อมูลเฉพาะ

พระสูตรตันตปิฎก เล่ม ๑ : ทีฆนิกาย สीलขันธวรรค

จำนวนหน้า : ๒๔๗ หน้า

ปีที่พิมพ์ : พ.ศ. ๒๕๓๙

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ทีมนิกาย สीलขันธวรรค

ตอนว่าด้วยเรื่องกองศีล มี ๑๓ สูตร ได้แก่
พรหมชาลสูตร สามัญญผลสูตร อัมพวิสูตร
โสณทัณฑสูตร กุฏทนต์สูตร มหาสิทธสูตร ชาลียสูตร
มหาสีหนาทสูตร โปฏฐปาทสูตร สุภสูตร
เกวัญสูตร โลหิจจสูตร เตวิชชสูตร

อรรถกถา

सुमंगलविलासिनी सीलखंडवक्कअब्धुत्तगा

ฎีกา

สินัดถัปปกาลิनी สीलขันธวักคฎีกา

พระสูตรตันตปิฎก เล่ม ๑

ทีมนิกาย สीलันธรรค

พระสูตรตันตปิฎก หมายถึง ประมวลพุทธพจน์หมวดพระสูตรประกอบด้วยพระธรรมเทศนาและธรรมบรรยายต่างๆ ที่ตรัสยกย่องให้เหมาะกับบุคคล เหตุการณ์ และโอกาสตลอดจนบทประพันธ์ เรื่องเล่า และเรื่องราวทั้งหลายที่เป็นชั้นเดิมในพระพุทธศาสนา

โครงสร้างของพระสูตร มีองค์ประกอบ ๓ ส่วน คือ

๑. คำขึ้นต้นหรือข้อความเบื้องต้น ที่เรียกว่านิทานวณะ ได้แก่ข้อความที่ท่านพระอานนท์กล่าวว่า “เอวมุเม สุต” เป็นต้น ไปจนจบข้อความที่บอกถึงความเป็นมาของพระสูตรนั้น ๆ

๒. เนื้อหาของพระสูตรหรือข้อความที่เป็นพระพุทธานุชาดหรือสาวกานุชาด เป็นต้น ได้แก่ข้อความที่ต่อจากนิทานวณะ เป็นต้นไปจนถึงนิคมวณะ

๓. คำลงท้ายหรือข้อสรุป ที่เรียกว่านิคมวณะ ได้แก่ข้อความที่ต่อจากเนื้อหาของพระสูตร เช่นข้อความที่ขึ้นต้นว่า “อิทมโวจ ภควา”

พระสูตรมีองค์ประกอบครบถ้วนว่ามีความงาม ๓ อย่าง คือ (๑) งามในเบื้องต้นด้วยนิทานวจนะ (๒) งามในท่ามกลางด้วยเนื้อหาที่เป็นพระพุทธานุชาตหรือสาวกานุชาต (๓) งามในที่สุดด้วยนิคมวจนะ

พระสูตรต้นตปิฎก แบ่งออกเป็น ๕ นิกาย มีอักษรย่อว่า ที ม ล อ ง ขุ ได้แก่

๑. ทีมนิกาย รวบรวมพระสูตรที่มีความยาวมากไว้เป็นหมวดหมู่เดียวกัน

๒. มัชฌิมนิกาย รวบรวมพระสูตรที่มีความยาวปานกลางไว้เป็นหมวดหมู่เดียวกัน

๓. สังยุตตนิกาย ประมวลพระสูตรที่มีเนื้อหาสาระประเภทเดียวกัน จัดไว้เป็นหมวดหมู่เดียวกัน

๔. อังคุตตรนิกาย รวบรวมพระสูตรที่มีจำนวนองค์ธรรมหรือหัวข้อธรรมะเท่ากันเข้าไว้เป็นหมวดหมู่เดียวกัน

๕. ขุททกนิกาย จัดแยกพระสูตรที่ไม่เข้าเกณฑ์ทั้ง ๓ ข้างต้นไว้เป็นหมวดหมู่เดียวกัน เรียกว่า หมวดเล็กน้อย

พระสูตรตันตปิฎก ทีฆนิกาย

ทีฆนิกาย รวบรวมพระสูตรที่มีความยาวมากไว้เป็นหมวดหมู่เดียวกัน แบ่งเป็น ๓ วรรค มีพระสูตรรวม ๓๔ สูตร

๑. ทีฆนิกาย สीलขันธวรรค มี ๑๓ สูตร

๒. ทีฆนิกาย มหาวรรค มี ๑๐ สูตร

๓. ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค มี ๑๑ สูตร

พระสูตรตันตปิฎก ทีฆนิกาย สीलขันธวรรค

ทีฆนิกาย สीलขันธวรรค มีพรหมชาลสูตรเป็นพระสูตรที่ ๑ พระสูตรนี้ว่าด้วยเรื่องศีลและทิวาฐิ จึงตั้งชื่อว่า สीलขันธวรรค แปลว่า ตอนที่ว่าด้วยกองศีล

พระสูตรในทีฆนิกาย สीलขันธวรรค ๑๓ สูตร ได้แก่

๑. **พรหมชาลสูตร** พระสูตรที่ว่าด้วยชายอันประเสริฐ คำว่า ชายอันประเสริฐ หมายถึง พระสัพพัญญุตญาณของพระผู้มีพระภาคที่เป็นเหตุให้ทรงรู้ทิวาฐิหรือลัทธิต่าง ๆ ซึ่งแพร่หลายอยู่ในสมัยนั้นโดยแจ่มแจ้ง และยังทรงรู้แจ้งยิ่งไปกว่านั้นอีก

ความสำคัญของพระสูตร พระผู้มีพระภาคตรัสถึงสาเหตุ

ที่ทำให้คนสรรเสริญพระองค์ว่าได้แก่ ศีล ๓ ชั้น คือ (๑) จุฬศีล ศีลอย่างเล็กน้อย (๒) มัชฌิมศีล ศีลอย่างกลาง (๓) มหาศีล ศีลอย่างใหญ่

๒. สามัญญผลสูตร พระสูตรที่ว่าด้วยผลแห่งความเป็นสมณะ คำว่า ความเป็นสมณะ หมายถึงการบวชเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา ในพระสูตรนี้ พระผู้มีพระภาคทรงพิสูจน์ให้เห็นชัดว่าการบวชได้ผลเห็นประจักษ์

๓. อัมพพัฏฐสูตร พระสูตรที่ว่าด้วยอัมพพัฏฐมาณพ ที่ชื่ออย่างนี้เพราะเนื้อหาของพระสูตรนี้เป็นข้อโต้ตอบระหว่างพระผู้มีพระภาคกับอัมพพัฏฐมาณพในเรื่องวรรณะเป็นแบบการสนทนาโต้ตอบ ส่วนใหญ่พระผู้มีพระภาคทรงชักใช้โลเลียงจนอัมพพัฏฐมาณพยอมจำนนด้วยหลักฐานและเหตุผล ลตทิฏฐิมานะลง กลับขอความรู้จากพระผู้มีพระภาค

๔. โสณทัณฑสูตร พระสูตรที่ว่าด้วยโสณทัณฑทพราหมณ์ เป็นข้อสนทนาถาม-ตอบ ระหว่างพระผู้มีพระภาคกับโสณทัณฑทพราหมณ์ผู้มีใจเลื่อมใสในพระผู้มีพระภาคอยู่ก่อนแล้วจากการได้ยินกิตติศัพท์เกี่ยวกับพุทธคุณ การสนทนาถาม-ตอบจึงเป็นไปอย่างราบรื่น ไม่มีข้อโต้แย้งจากโสณทัณฑทพราหมณ์

๕. กุฏทนต์สูตร พระสูตรที่ว่าด้วยกุฏทนต์พราหมณ์ (กุฏทนต์ะ แปลว่า ฟันเขยิบ) พระสูตรนี้เป็นข้อสนทนาระหว่างพระผู้มีพระภาคกับกุฏทนต์พราหมณ์ โดยกุฏทนต์พราหมณ์เป็นผู้ถาม พระผู้มีพระภาคเป็นผู้ตรัสตอบ และทรงอธิบายพิธีบูชามหายัญญ ๓ ประการ ที่มีองค์ประกอบ ๑๖ ประการ โดยยกเอาพิธีบูชามหายัญญของพระเจ้ามहाวิจิตรราชมาตรัสเล่าประกอบ

๖. มหาลิสสูตร พระสูตรที่ว่าด้วยเจ้าลิจฉวีชื่อมหาลิ แคว้นนี้ปกครองโดยระบอบสามัคคีธรรมหรือสาธารณรัฐ จึงมีกษัตริย์หลายองค์ร่วมกันปกครอง บางครั้งมีถึง ๗,๗๐๗ องค์ เจ้าลิจฉวีที่กล่าวถึงในพระสูตรนี้มีพระนามว่า โองฐฐัทธะ ส่วนคำว่า “มหาลิ” เป็นชื่อโคตรหรือสกุล พระผู้มีพระภาคทรงเรียกเจ้าลิจฉวีองค์นี้ตามชื่อโคตรว่า “มหาลิ” โดยตลอด พระสูตรนี้เป็นข้อสนทนาระหว่างพระผู้มีพระภาคกับเจ้าลิจฉวีองค์นี้เกี่ยวกับเรื่องดาทิพย์ หูทิพย์

๗. ชาลิสสูตร พระสูตรที่ว่าด้วยชาลิสปริพาชก พระสูตรนี้เป็นข้อสนทนาโต้วาทะกันระหว่างพระผู้มีพระภาคกับชาลิสปริพาชกและเพื่อนของเขาชื่อมณฑิยะ ในเรื่องชีวะ(วิญญาณ อมตะหรืออาตมัน) กับสรีระ(ร่างกาย) ต่างกันหรือเป็นอย่างเดียวกัน ซึ่งเป็นปัญหาทางอภิปราย

๘. มหาสีหนาทสูตร พระสูตรที่ว่าด้วยการบันลือสีหนาท คำว่า การบันลือสีหนาท คือการกล่าวอย่างองอาจกล้าหาญ ดังพญาราชสีห์คำราม พระสูตรนี้เป็นพระพุทธดำรัสที่ประกาศ ทำทนายให้ผู้รู้สอบสวนดูได้ว่า พระองค์มิได้ทรงคัดค้านและ ชี้โทษของผู้บ้ำเพิ่ญตบะทุกคนว่า เป็นผู้มัวอาชีวะเศร้าหมองโดย ส่วนเดียว เพราะทรงเห็นด้วยทิพยจักขุว่า ผู้บ้ำเพิ่ญตบะบาง คนตายแล้วไปเกิดในอบายภูมิก็มี บางคนตายแล้วไปเกิดใน สุกคติโลกสวรรค์ก็มี สมณพราหมณ์บางพวกเป็นบัณฑิตมี ทรรศนะบางอย่างตรงกับพระองค์ก็มี บางพวกมีทรรศนะบาง อย่างขัดแย้งกับพระองค์ก็มี แต่ให้วิญญูชนนำส่วนที่ตรงกันมา เปรียบเทียบกัน

๙. โปฏฐปาทสูตร พระสูตรที่ว่าด้วยโปฏฐปาทปริพาชก พระสูตรนี้เป็นข้อสนทนาระหว่างพระผู้มีพระภาคกับโปฏฐ ปาทปริพาชก ว่าด้วยเรื่องอภิสังกัญญาภิโรธ การดับสังกัญญาที่ยิ่ง ใหญ่

๑๐. สุกสูตร พระสูตรที่ว่าด้วยสุกมาณพ พระสูตรนี้เป็น ข้อสนทนาระหว่างท่านพระอานนท์กับสุกมาณพ บุตรของ โตทยยพราหมณ์ เกี่ยวกับเรื่องที่ว่าพระผู้มีพระภาคทรง สรรเสริญชั้น ๓ และทรงชักชวนให้ประชาชนตั้งมั่นอยู่ ในชั้น ๓

๑๑. เกวัฏฐสูตร พระสูตรที่ว่าด้วยเกวัฏฐคหบดี เป็นข้อสนทนาระหว่างพระผู้มีพระภาคกับเกวัฏฐคหบดี ว่าด้วยเรื่องปาฏิหาริย์ ๓ อย่างคือ (๑) อิทธิปาฏิหาริย์ การแสดงฤทธิ์ต่างๆ ได้อย่างน่าอัศจรรย์ (๒) อาเทศนาปาฏิหาริย์ การดักทายใจผู้อื่นได้อย่างน่าอัศจรรย์ (๓) อนุสาสนีปาฏิหาริย์ การพรั่สอนที่มีผลอย่างน่าอัศจรรย์

๑๒. โลหิจจสูตร พระสูตรที่ว่าด้วยโลหิจจพราหมณ์ พระสูตรนี้เป็นข้อสนทนาระหว่างพระผู้มีพระภาคกับโลหิจจพราหมณ์ว่าด้วยเรื่องมิจฉาทิฎฐิและศาสดาที่ควรติไม่ควรติ

๑๓. เทวியขสูตร พระสูตรที่ว่าด้วยไตรเพท ว่าด้วยคัมภีร์สำคัญของศาสนาพราหมณ์ คือ ฤคเวท ยชุรเวท และสามเวท ว่าด้วย “พราหมณ์ผู้รู้ไตรเวทียาเคยเห็นพระพรหมหรือไม่ ” และว่าด้วยวิธีเข้าอยู่ร่วมกับพระพรหม.

พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ ๑
ทีมนิกาย สีลขันธวรรค
จบ